

Obsah

Úvod	5
1 Vymedzenie predmetu pedagogickej antropológie	7
2 Proces školovania a jeho základné komponenty	9
3 Výchova – základné vymedzenie	10
3.1 Bazálne predpoklady výchovy	12
3.2 Problematika vychovateľnosti človeka: pedagogický optimizmus a jeho limity	15
3.3 Úskalia spojené s pokusmi konceptualizovať dejiny vzájomných vzťahov medzi chápaním človeka a výchovy	23
4 Prístupy mapujúce východiskový bod výchovy	29
4.1 Spôsoby stanovenia prahovej hodnoty „človečenskosti“	30
4.1.1 Vývojové (fylogenetické) hľadisko	30
4.1.2 Vývinové (ontogenetické) hľadisko	32
4.1.2.1 Štatút dieťaťa – antropológia detstva	33
4.1.2.1.1 Fenomén detstva a rôzne prístupy k jeho vymedzeniu	33
4.1.2.1.1.1 Naturalistické prístupy k uchopeniu fenoménu detstva	34
4.1.2.1.1.2 Detstvo ako sociálny a kultúrno-historický fenomén	36
4.1.2.1.2 Dve rôzne výchovné intencie uplatňované vo vzťahu k dieťaťu	38
4.1.2.1.2.1 Výchova ako proces prekonávania negativity detstva	38
4.1.2.1.2.2 Výchova ako návrat k hodnote detstva	39
4.1.2.1.3 Rozdiel medzi štatútom dieťaťa a dospelého	42
4.1.2.1.4 Fenomén miznutia detstva	43
5 Prístupy mapujúce cieľový bod výchovy	53
5.1 Výchova ako proces aktualizácie skrytého ľudského potenciálu	53
5.2 Výchova ako prekonávanie fragmentárnosti človeka	57
5.3 Výchova ako proces prekonávania odcudzenia	58
5.4 Výchova ako proces vytvárania novej identity človeka	60
5.5 Výchova ako proces realizácie určitého ideálu	64
5.5.1 Človek ako rozumná a kriticky mysliaca bytosť	65
5.5.2 Človek ako osoba	68
5.5.3 Človek ovládaný potrebou sebatranscendencie	71
5.5.4 Človek ako autonómna, slobodná bytosť	73
5.5.5 Človek ako mravná bytosť (homo moralis)	78

5.5.6 Človek ako všestranne a harmonicky rozvinutá osobnosť	80
5.5.7 Človek ako emočne naladená bytosť (homo emocionalis)	82
5.5.8 Človek ako bytosť zažívajúca súzvuk so svetom	84
5.5.9 Človek ako biofilná bytosť (homo oecologicus)	87
5.5.10 Človek ako bytosť prispôsobená pre život v spoločnosti	94
5.5.11 Človek ako tolerantná bytosť	99
5.5.12 Človek ako bytosť počítajúca s časom	108
5.5.13 Kritika prístupov, ktoré výchovu chápu ako proces realizácie určitého ideálu	116
Záver	119
Zoznam použitej literatúry	123